

Ferenc Molnár

Chtopcy z Placu Broni

Kolorowa
Klasyka

LEGENDA:

1. Muzeum Narodowe
2. Szkoła Czerwonych Koszul
3. Plac Broni
4. Szkoła Chłopców z ulicy Pawła
5. Dom Bóki
6. Dom Nemecska
7. Ogród Botaniczny - baza Czerwonych Koszul
8. Palmiarnia

Budapest

w czasach „Chłopców z Placu Broni”

Ferenc Molnár

Chłopcy z Placu Broni

K Kolorowa
Klasyka

Ferenc Molnár

Chłopcy z Placu Broni

Tytuł oryginału:

A Pál utcai fiúk

Przełożył:

Stefan Mrowiec

Ilustracje:

Mikołaj Kamler

Redakcja:

Agnieszka Antosiewicz

Korekta:

Katarzyna Curyło, Karolina Rymut-Kościelniak, Maria Zagnińska

ISBN 978-83-8186-073-4

© Copyright by Wydawnictwo GREG® Sp. z o.o. 2023

Wydawnictwo GREG®

ul. Klasztorna 2B

31-979 Kraków

tel. (12) 680 15 50

www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG® zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG®.

Skład i łamanie:

Pracownia Register

Layout i makieta:

Mikołaj Kamler

Okładka:

Aleksandra Zimoch

Wykorzystano zdjęcia:

Master1305/Shutterstock.com

I

Kwadrans przed pierwszą, po serii nieudanych eksperymentów, pełne napięcia oczekiwanie zostało wreszcie wynagrodzone i w bezbarwnym płomieniu palnika Bunsena¹ nagle rozbłysła piękna, szmaragdowozielona smuga na dowód, że odczyn chemiczny potrafi zmienić barwę ognia. W tej chwili triumfu, dokładnie za kwadrans pierwsza, z sąsiedniego podwórka wdarł się dźwięk katarynki, a równocześnie uleciały cała powaga i skupienie. W ciepły marcowy dzień okna były szeroko otwarte. Do klasy na skrzydłach wiosennej bryzy wleciała muzyka. Katarzyniarz przygrywał beztroską, węgierską melodię w marszowym tempie, co brzmiało tak radośnie, tak silnie przywoływało atmosferę Wiednia², że cała klasa miała ochotę się uśmiechnąć i niektórzy nie oparli się tej pokusie. W palniku Bunsena zielony wężyk

¹ *Palnik Bunsena* – rodzaj palnika laboratoryjnego; składa się z podstawki z dopływem gazu i metalowej, pionowej dyszy w kształcie rury. W tej dyszy miesza się gaz i powietrze. Obecnie palnik wykorzystuje się w budownictwie, np. do lutowania rur miedzianych.

² *Wiedeń* – obecnie stolica Austrii, a w czasach, w których dzieje się akcja książki – monarchii austro-węgierskiej, do czasów obecnych uważany jest za światową stolicę muzyki. Mawia się, że w Wiedniu powietrze przesycone jest muzyką.

wciąż poruszał się wesoło, przyciągając uwagę kilku chłopaków z pierwszych ławek. Pozostali wyglądali przez okna, z których widać było dachy sąsiednich domów. W oddali, na zegarze kościelnej wieży połyskującej w złotym południowym słońcu, duża wskazówka wspaniałomyślnie przesunęła się w kierunku liczby dwanaście. Kiedy wyglądali przez okna, wraz z muzyką do sali docierały inne głosy. Piszczwały klaksony przejeżdżających po wozów, na jednym z podwórek służąca podśpiewywała melodię odmienną od tej, którą grał katarzyniarz. Cała klasa zrobiła się niespokojna. Niektórzy grzebali w książkach na swoich ławkach, ci bardziej porządni wycierali stalówki piór. Boka zamknął futerał z czerwonej skóry na mały kałamarz kieszonkowy, urządzenie tak sprytnej konstrukcji, że atrament nigdy się z niego nie wylewał, z wyjątkiem sytuacji, gdy chowało się je do kieszeni. Csele³ zebrał luźne kartki, które służyły mu za książki, ponieważ Csele, będąc elegantem, nie zwykł trzymać pod pachą całej swojej biblioteki, jak inni, ale przynosił tylko niezbędne strony, starannie rozprawdzając je po wszystkich zewnętrznych i wewnętrznych kieszeniach; Csónakos⁴ w ostatniej ławce ziewnął jak znudzony hipopotam; Weisz⁵ wyrócił kieszenie na lewą stronę i wysypał wszystkie okruszki pozostałe po babeczkach, które podjadał kawałek po kawałku z kieszeni między dziesiątą a pierwszą. Geréb⁶ zaczął szurać nogami pod ławką, jakby miał zaraz wstać; Barabás⁷ bezceremonialnie rozłożył na kolanach ceratę, układając na niej książki według rozmiaru, a następnie ściągnął ją rzemykiem tak mocno, że ławka zaskrzypiała, a on sam poczerwieniał – w skrócie, wszyscy szykowali się do wyjścia i jedynie nauczyciel nie uświadamiał sobie, że za pięć

³ Csele – czytaj „czele”.

⁴ Csónakos – czytaj „czonakosz”.

⁵ Weisz – czytaj „wejs”.

⁶ Geréb – czytaj „gereb”.

⁷ Barabás – czytaj: „barabasz”.

minut będzie po wszystkim. Spoglądał łagodnie ponad głowami młodzieńców i rzekł:

– Co się dzieje?

Zapadła cisza. Martwa cisza. Barabás puścił rzemień, Geréb wsunął nogi pod siebie, Weisz poprawił kieszenie, Csónakos zasłonił usta dłonią, żeby ukryć ziewnięcie, Csele zostawił kartki w spokoju, Boka szybko schował czerwony kałamarz, z którego natychmiast po kontakcie z kieszenią zaczął wyciekać piękny, niebieski atrament.

– Co się dzieje? – powtórzył nauczyciel, a wszyscy siedzieli bez ruchu. Potem spojrzał w okno, przez które radośnie dobiegała melodia, jakby nie podlegając szkolnej dyscyplinie. Ale nauczyciel spojrzał surowo w kierunku katarynki i powiedział:

– Csengey⁸, zamknij okno!

A Csengey, znany jako mały Csengey, prymus z pierwszej ławki, wstał i podszedł do okna, aby zamknąć je z poważną, surową miną. W tym samym momencie Csónakos wychylił się z ławki i szepnął w stronę małego, jasnowłosego chłopca:

– Uważaj, Nemeček⁹!

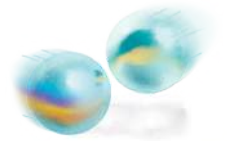
Nemeček odwrócił się i spojrzał na podłogę. Obok niego toczyła się kulka papieru. Podniósł ją i rozwinął. Po jednej stronie napisane było:

Podaj do Boki!

Nemeček wiedział, że to tylko adresat, a właściwy list znajduje się po drugiej stronie kartki. A Nemeček zdecydowanie był człowiekiem honoru i nie chciał czytać listu skierowanego do kogoś innego. Zwinął więc papier w kulkę, poczekał na

⁸ Csengey – czytaj: „czengej”.

⁹ Nemeček – czytaj: „nemeček”.

odpowiedni moment, wychylił się w lewo między dwoma rzędami ławek i szepnął:

– Uważaj, Boka!

A teraz Boka spojrział na podłogę, czyli zwyczajowe miejsce przekazywania wiadomości. Rzeczywiście, papierowa kulka potoczyła się. Z drugiej strony kartki, czyli z tej, której blondyn Nemeček honorowo nie przeczytał, napisano:

Zbiórka o trzeciej po południu.
Wybory prezydenckie. Ogłosić.

Boka schował papier do kieszeni i docisnął stos spakowanych książek. Wybiła godzina pierwsza. Zegar elektryczny zaczął dzwonić i teraz nawet nauczyciel wiedział, że lekcja się skończyła. Zgasił palnik Bunsena, przydzielił zadanie domowe i wrócił do pracowni przyrodniczej, skąd za każdym razem, gdy otwierano drzwi, wypchane zwierzęta oraz wypchane ptaki spoglądały szklanymi oczami, a w kącie skromnie, ale dostojnie stał najstraszliwszy ze strasznych eksponatów – poźółkły szkielet człowieka.

Cała klasa pospiesznie wyszła z sali. W przestronnej, kolumnowej klatce schodowej rozbrzmiewał dziki rumor, słabnący dopiero wtedy, gdy wysoka postać nauczyciela wkraczała w hałaśliwy tłum uczniów. Wtedy zawodnicy przyhamowywali, następowała chwila ciszy, ale gdy tylko profesor zniknął za rogiem, wyścig rozpoczął się od nowa.

Z bramy wybiegała gromada dzieci. Połowa na prawo, połowa na lewo. Gdy wśród nich pojawiali się nauczyciele, uczniowie ścigali czapki. I tak wszyscy sunęli zmęczeni i głodni po jasnej, słonecznej ulicy. W ich głowach było jeszcze trochę oszołomienia,

Tak więc siedzieli i nasłuchiwali. Absolutna cisza. Nikt nie pomyślał, żeby ich tu szukać. Potem wstali i zaczęli potykać się między wysokimi półkami, pełnymi zielonych krzewów, aromatycznych ziół i wielkich kwiatów. Csónakos wpadł na jedną z półek. Nemeček chciał być pomocny.

– Czekał – powiedział – przyświecę ci.

I zanim Boka zdążył go powstrzymać, wyjął z kieszeni zapałkę i odpalił ją. Zapałka zamigotała, a za moment już zgasła, gdyż Boka wytrącił ją z ręki małego blondyna.

– Ty małpo! – syknął ze złością. – Zapomniałeś, że jesteś w szklarni? Przecież ściany też są ze szkła... Teraz na pewno widzieli światło!

Zatrzymali się i nasłuchiwali. Rzeczywiście, Boka miał rację. Czerwone Koszule dostrzegły błysk, który na chwilę rozświetlił całą palmiarnię. A w następnej chwili dało się słyszeć ich kroki chrzęszczące na żwirze. Kierowali się w stronę drzwi lewego skrzydła. Słysząc było, jak Feri Áts dowodzi niczym generał:

– Pásztorowie do drzwi na prawej – krzyczał. – Szebenics⁴⁵ przy środkowych drzwiach, ja będę tutaj!

W jednej chwili chłopcy z ulicy Pawła pochowali się. Csónakos ukrył się pod półką. Nemeček, z uwagi na to, że i tak był mokry, został wysłany do sadzawki ze złotą rybką. Blondynek stanął po szyję w wodzie i wsadził głowę pod duży liść paproci. Boka zdążył tylko wejść za skrzydło otwartych drzwi.

I do środka wszedł Feri Áts ze swoją świtą, z lampą w ręku. Światło lampy padało na szklane drzwi, tak że Boka mógł wyraźnie widzieć Feri Átsa, ale ten nie mógł zobaczyć Boki, schowanego za drzwiami. Boka dobrze przyjrzał się przywódcy w czerwonej koszuli, którego widział z bliska tylko raz, w Ogrodzie Muzealnym.

⁴⁵ Szebenics – czytaj: „sebenicz”.

– Macie natychmiast się pogodzić – skarcił ich Boka – albo was stąd wyrzucę! Możemy walczyć z wrogiem tylko wtedy, gdy nas łączy przyjaźń!

Zwaśnieni koledzy odwrócili się do Boki i niechętnie podali sobie dłonie. Ledwo uścisnęli sobie ręce, gdy Barabás przemówił:

– Prezydencie!

– O co chodzi?

– Mam jedną uwagę.

– Tak?

– Że... że jeśli przypadkiem Czerwone Koszule nas nie zaatakują, to... wtedy... znów mógłbym być zły na Kolnaya, bo...

Boka spojrział na niego wzrokiem, który mógłby zabijać:

– Milcz!

I Barabás zamilkł. Ale złość wciąż w nim siedziała i wiele by dał, żeby móc w tym momencie walnąć między żebra Kolnaya, który uśmiechał się radośnie...

– A teraz – rzekł Boka – szeregowy, podaj mi plan wojny!

Nemecsek usłużnie sięgnął do kieszeni i wyjął kartkę papieru. To był plan wojny, opracowany przez Bokę dzisiaj po obiedzie.

Plan wojny był następujący:

Rozłożył go na kamieniu, a chłopcy skupili się dookoła. Każdy z niecierpliwością czekał, aby zobaczyć, gdzie zostanie przydzielony i jaką rolę otrzyma. A Boka zaczął objaśniać plan wojny:

– Słuchajcie uważnie! Skupcie się na rysunku! To mapa naszego imperium. Według relacji szpiegów wróg zaatakuje równocześnie z dwóch stron: z ulicy Pawła i ulicy Marii. A teraz po kolei. Dwa kwadraty z literami A i B to dwa oddziały wyznaczone do obrony wejścia. Oddział A składa się z trzech ludzi pod dowództwem Weisza. Oddział B również składa się z trzech ludzi pod dowództwem Leszika. Wejścia od ulicy Marii będą bronić

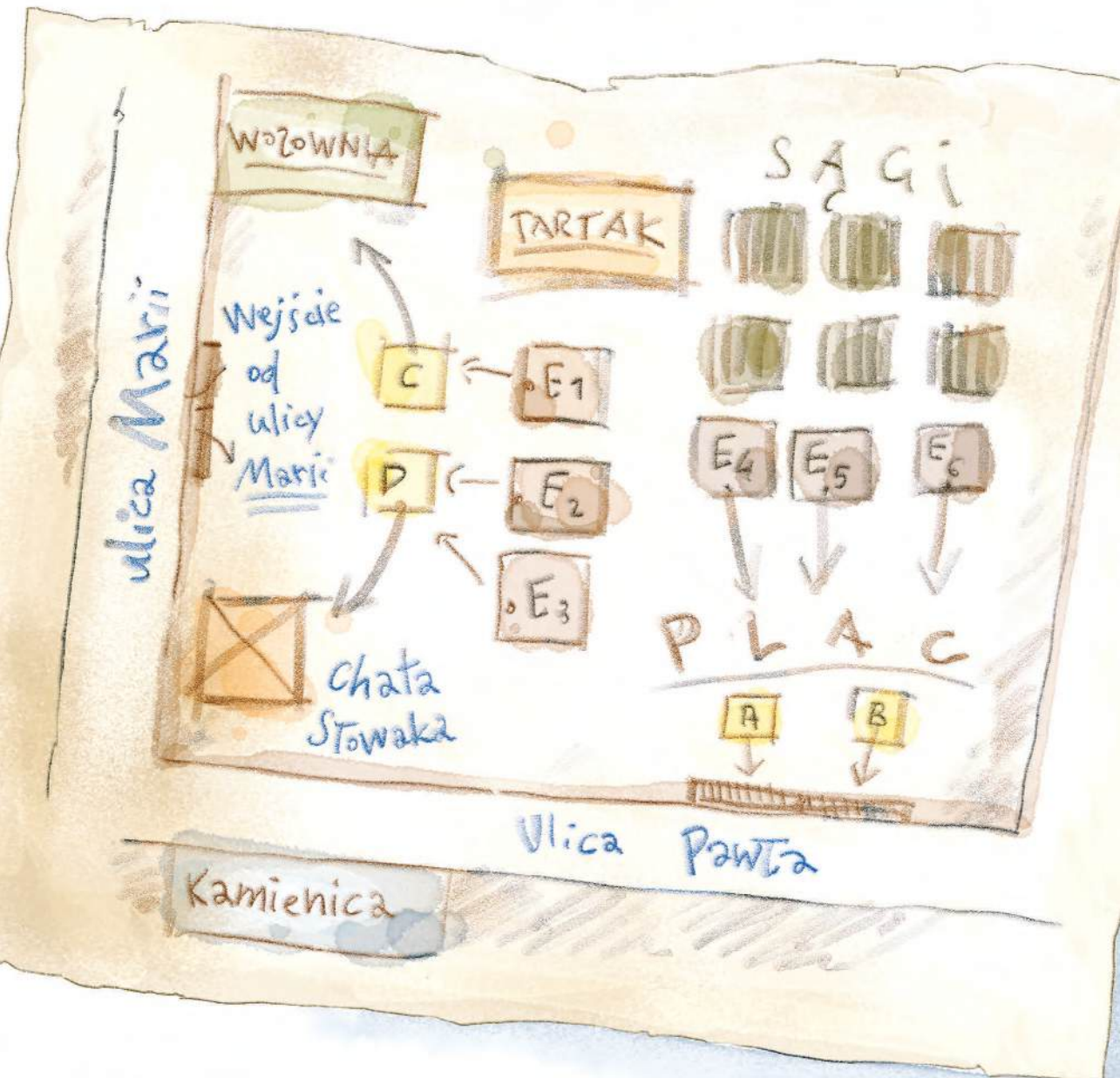
kolejne dwa oddziały. Dowódcą oddziału C jest Richter, dowódcą oddziału D jest Kolnay.

Jakiś głos się wtrącił:

– Dlaczego nie ja?

– Kto to był? – Boka zapytał surowo.

Barabás się przyznał.

triumfalny okrzyk wysokich dziecięcych głosów. Rozległy się głucho uderzenia. Bomby piaskowe zaczęły latać w powietrzu.

Boka dostał wypieków, cały zaczął dygotać.

– Adiutant! – krzyknął.

– Tak jest!

– Biegnij do okopu i każ im czekać! Po prostu niech czekają. Niech zaczną dopiero na mój sygnał. A forty od ulicy Pawła też niech czekają!

Adiutant już był w drodze. Przy chacie padł na ziemię i czołgał się do okopu, aby nie zostać zauważonym przez wroga, stojącego

wciąż przy bramie. Szeptem przekazał rozkaz najbliższemu siedzącemu, a potem znowu czołgając się, wrócił do generała.

– W porządku – zameldował.

Powietrze za tartakiem przeszywały okrzyki. Czerwone Koszule myślały, że zwycięstwo jest ich. Tymczasem trzy forty wytrwale prowadziły bombardowanie, blokując dostęp do sągów. W trójce, słynnym zewnętrznym forcie, Barabás, zakasawszy rękawy, walczył jak lew. Z upodobaniem celował w starszego Pásztora. Miękkie bomby piaskowe jedna po drugiej lądowały na czarnej głowie Pásztora.

§2

Niniejszym wpisuję wielkimi literami:

ERNŐ NEMECSEK

(Podpisany)

Lesnik, sekretarz

§3

Walne Zgromadzenie Bractwa Kitowców jednogłośnie wyraża podziękowania generałowi Jánosowi Boce za dowodzenie w czasie wczorajszej bitwy niczym dowódcy znani z kart podręczników do historii, a w dowód szacunku postanawia się, że każdy członek Bractwa musi w swoim podręczniku do historii na stronie 168, powyżej czwartego wiersza, obok nazwiska „János Hunyadi⁶⁴” dopisać atramentem „i János Boka”. Podjęliśmy taką decyzję, ponieważ generał zasłużył na to, a gdyby nie spisał się tak dobrze, to Czerwone Koszule pokonałyby nas. Ponadto każdy ma obowiązek w rozdziale „Bitwa pod Mohácsem” obok nazwiska arcybiskupa Tomoriego⁶⁵ dopisać ołówkiem „i Ferenc Áts”, jako że on również został pokonany.

§4

Po tym jak generał János Boka, pomimo naszych protestów, siłą zajął majątek Bractwa (24 krajcary), gdyż wszyscy musieli oddać na cele wojenne to, co posiadali, a następnie zakupiono

⁶⁴ *János Hunyadi* (ok. 1387–1456) – węgierski bohater narodowy, pogromca Turków pod Belgradem.

⁶⁵ *Pál Tomori* (ok. 1475–1526) – węgierski szlachcic, duchowny katolicki, był naczelnym dowódcą armii węgierskiej w bitwie pod Mohaczem, w której wojska węgierskie zostały rozgromione przez armię osmańską pod dowództwem sultana Sulejmana Wspaniałego. W konsekwencji porażki ziemie węgierskie zostały podzielone na trzy części, a Imperium Osmańskie panowało na zdobytych ziemiach przez 158 lat.

tylko jedną trąbkę za 1 forinta 40 krajcarów, choć można ją kupić na bazarze Röser⁶⁶ za 50 do 60 krajcarów, ale musiano kupić droższą, która ma mocniejszy dźwięk, i skoro zdobyliśmy trąbkę wojenną Czerwonych Koszul, teraz mamy dwie trąbki, a żadnej nie potrzebujemy, a gdybyśmy nawet potrzebowali, to wystarczy jedna, zatem postanowiliśmy, że Bractwo powinno wystąpić o zwrot zajętego majątku (24 krajcarów), domagając się, aby generał sprzedał gdzieś trąbkę, co obiecał zrobić, bo potrzebujemy naszych pieniędzy (24 krajcarów).

§5

Prezes Bractwa, Pál⁶⁷ Kolnay, otrzymuje niniejszym naganę od członków za pozostawienie kitu Bractwa do wyschnięcia. W związku z koniecznością zarejestrowania przebiegu dyskusji, niniejszym zostaje ona wprowadzona do protokołu:

Prezes: *Nie żulem kitu, bo byłem zajęty wojną.*

Członek Barabás: *Tak, tylko to nie jest wytłumaczenie!*

Prezes: *Barabás ciągle się mnie czepia, więc przywołuję go do porządku, z chęcią żuję kit, bo wiem, co znaczy uczciwość i zgodnie ze statutem jako prezes muszę żuć kit, ale nie zgadzam się na ciągle docinki.*

Członek Barabás: *Nikomui nie docinam.*

Prezes: *Właśnie że docinasz!*

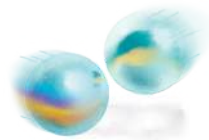
Członek Barabás: *Nieprawda!*

Prezes: *Prawda!*

Członek Barabás: *Nieprawda!*

Prezes: *Dobra, zawsze musisz mieć ostatnie słowo!*

Członek Richter: *Szanowni zebrani! Wnoszę, aby do Wielkiej Księgi wpisać naganę dla prezesa za zaniechanie swych obowiązków.*

⁶⁶ Bazar Röser – czytaj: „ryszler”.

⁶⁷ Pál – czytaj: „pal”.

Spis treści

I	5
II.....	21
III.....	38
IV	65
V	89
VI	103
VII	128
VIII	144
IX	179
X	184

Skompletuj całą serię

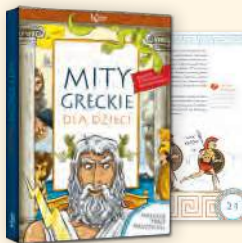
ZEMSTA
Aleksander Fredro

KRZYŻACY
Henryk Sienkiewicz

QUO VADIS
Henryk Sienkiewicz

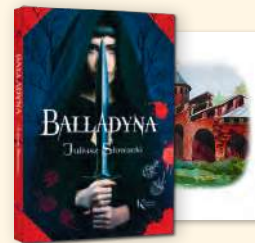
**MITY GRECKIE
DLA DZIECI**
Lucyna Szary

DZIADY CZ. II
Adam Mickiewicz

SYZYFOWE PRACE
Stefan Żeromski

BALLADYNA
Juliusz Słowacki

PAN TADEUSZ
Adam Mickiewicz

FOLWARK ZWIERZĘCY
George Orwell

KATARYNKA
Bolesław Prus

OPOWIEŚĆ WIGILIJNA
Karol Dickens

SIŁACZKA
Stefan Żeromski

JANKO MUZYKANT
Henryk Sienkiewicz

**W 80 DNI DOKOŁA
ŚWIATA**
Juliusz Verne

LATARNIK
Henryk Sienkiewicz

BRZECZWA DZIECIOM
Jan Brzechwa

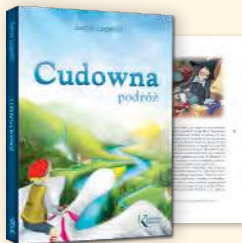
**KRÓL MACIUŚ
PIERWSZY**
Janusz Korczak

**NOWE PRZYGDY MARKA
PIEGUSA, RÓWNIEŻ
NIEWIARYGODNE**
Edmund Niziurski

**ANIA
z Zielonego
Wzgórza**
Lucy Maud Montgomery

CUDOWNA PODRÓŻ
Selma Lagerlöf

PINOKIO
Carlo Collodi

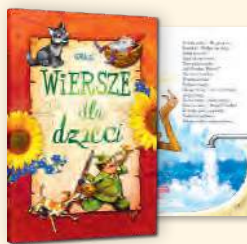
PAJĄCZEK NA ROWERZE
Ewa Nowak

**ALICJA W KRAINIE
CZARÓW**
Lewis Carroll

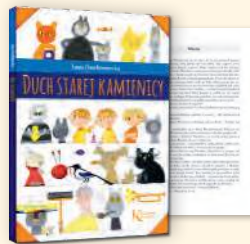
**PAMIĘTNIK CZARNEGO
NOSKA**
Janina Porazińska

WIERSE DLA DZIECI
Różni autorzy

PIĘKNA I BESTIA
Jeanne-Marie Leprince
de Beaumont

**DUCH STAREJ
KAMIENICY**
Anna Onichimowska

**AKADEMIA
PANA KLEKSA**
Jan Brzechwa

**SPOSÓB
NA ALCYBIADESA**
Edmund Niziurski

TAJEMNICZY OGRÓD
Frances E. Hodgson Burnett

Pełnej oferty szukaj w najlepszych księgarniach i na www.greg.pl!

Budapeszt

w czasach „Chłopców z Placu Broni”

LEGENDA:

1. Muzeum Narodowe
2. Szkoła Czerwonych Koszuł
3. Plac Broni
4. Szkoła Chłopców z ulicy Pawła
5. Dom Boki
6. Dom Nemesszka
7. Ogród Botaniczny - baza Czerwonych Koszuł
8. Palmarnia

DOM 75

ULICA BIRTA

ULICA PIPA

ULICA KÖRTELEK

ULICA KINIZSY

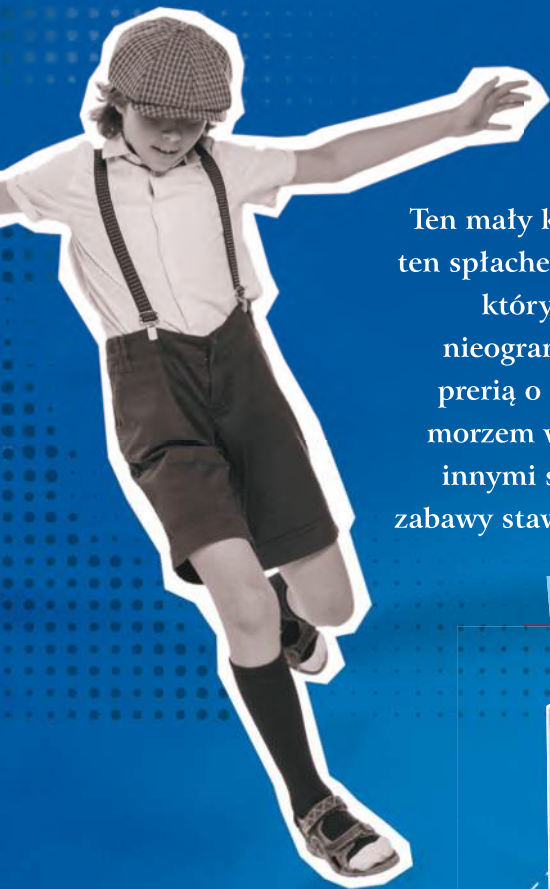
ULICA RAKOS

ULICA MÁRKI

ULICA PAWLA

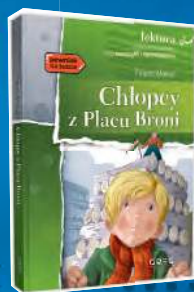
ALÉZA ÚTJÁN

ALÉZA ÚTJÁN

Ten mały kawałek jałowej, wyboistej ziemi w Peszcie, ten spłachetek ziemi wciśnięty między dwie kamienice, który w ich chłopięcej wyobraźni oznaczał nieograniczoną wolność, który był amerykańską prerią o poranku, Niziną Węgierską po południu, morzem w deszczu, biegunem północnym w zimie, innymi słowy, był ich przyjacielem, który dla ich zabawy stawał się tym, czym tylko chcieli, żeby się stał.

Chłopcy z Placu Broni
dostępni też w innych wydaniach:

Polecamy inne części serii Kolorowa Klasyka:

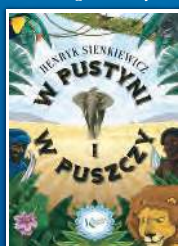
Akademia
Pana Kleksa

Ania
z Zielonego Wzgórza

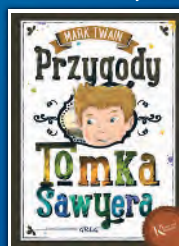
Wpustyni
i w puszczy

Tajemniczy
ogród

Przygody
Tomka Sawyera

GREG
WYDAWNICTWO

Wydawnictwo GREG
ul. Klasztorna 2B ■ 31-979 Kraków
www.greg.pl

ISBN 978-83-8186-073-4

9 788381 860734